

Forfatter: Hjortø, Knud

Titel: De dødes lov

Citation: Hjortø, Knud: "De dødes lov", i Hjortø, Knud: *Drømmen om kvinden*, 1928, s. 87. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hjort_15-shoot-workid59091.pdf (tilgået 21. februar 2024)

Anvendt udgave: Drømmen om kvinden

DE DØDES LOV

DER gik tre unge piger ned ad Vinkelvej, som løber bag om byen og forbinder Storegade med Vestergade. De var i højt humør, de kom lige fra konditor Knudsen, hvor den smukke blonde Klara med de blå øjne, der leende og kritisk så alt, hvad der foregik i byen, og som kendtes af alle, havde givet kaffe og flødeskumskager. Men midt på Vinkelvej skete der noget, som bragte alvor ind i munterheden, de mødte en ældre mand med sort bind om ærmet på sin overfrakke. Edel så deltagende på ham med sine venlige og fornuftige mørkeblå øjne, og Marie blev helt usikker i blikket, ligesom hun var ved at få tårer i øjnene. Hun hilste meget alvorligt på manden, da han tog sin hat af, også Klara lod et øjeblik munterheden forsvinde fra sit ansigt.

Ja, nu er hun altså død, sae Edel, da manden var vel forbi.

Ja, tænk, og så pludselig, sae Marie. — Det må være et forfærdeligt savn. Jeg kendte ikke videre til hende, men — Ja, vær du glad for det, min pige, sae Klara. — Tante Jensine var ikke morsom at ha til tante, og hvordan hun har været at ha til kone, det ved jeg også lidt om.

Nej, indrømmede Edel, hun var jo ikke nem. Jeg har et par gange haft lidt med hende at gøre ved vor basar. Men der var nu også noget godt ved hende.

88

Klara lo: Det var der sikkert. Men hvad kan det nytte, når man ikke mærker ret meget til det?

Edel smilede uden at svare, og det var ikke til at se, om hun havde en anden mening, eller hun gik med til Klaras opfattelse. Men Marie havde en mening, hun følte trang til at komme frem med, hendes sorte, blide øjne havde et usædvanlig bestemt udtryk, da hun sae: Jeg har også sådan en gammel tante, der ikke er nem, og det med hende har fået mig til at tænke over noget: det er slemt at blive gammel, det kan næsten være en ulykke og mest for den, der er gammel, for vi andre kan jo sagtens, vi kan gå vor vej, den gamle sidder og er gnaven, når vi går, og endnu mere gnaven, når vi kommer igen; men det er da værst for hende, og derfor skal man være god mod de gamle, at de kan lide lidt mindre under det, og hvordan bliver vi selv engang? Det ved vi ikke.

Klara brast i latter: Ja, du er storartet, Marie, du tænker allerede på, når du bliver gammel.

Ja, jeg tror heller ikke, din onkel er så glad for, at hans kone døde. Det kan man ikke være, og det skal man heller ikke.

Klara lo igen, og Edel sae med sin fornuftige stemme: Ja, det er nu ikke uden videre rigtigt, Marie. Men hvad er det? Dær møder vi jo din beundrer, Klara, hr. Andersen.

Det kunde Klara ikke lide at høre, og det var underligt, at Edel altid skulde drille hende med det. Hr. Andersen fik da også i den anledning et endnu mere uvenligt blik, end det ellers vilde have været tilfældet. Men beundrer, det var rigtigt nok, han så ikke andre end Klara.

Han er et fjols, erklærede Klara, da han var forbi.

89

Nå, indvendte Marie, — han er da meget rar, og så fornuftig, og dygtig skal han også være.

Ja, når det endelig skal være så nøjagtigt og rigtigt, sae Klara, — så er han altså først og fremmest meget kedelig og ikke så lidt fjollet med sin lyst til at være behagelig mod alle mennesker. Hvad kan det så hjælpe, han er rar og alt det?

Edel gjorde et par indvendinger, sådan som en fornuftig pige gør, når hun synes, at det rigtige ikke er truffet, og da det var sagt, fjøede Marie til med sin sagte stemme: Jeg gad nok vide, hvad der bliver sagt om os andre.

Pyh, blæste Klara, — jeg er da lige glad. Folk må sige om mig, hvad de vil.

Det er da trist at tænke på, hvis der er mennesker, der ikke kan lide en, indvendte Marie.

Å, der er da mange, der ikke kan lide mig, det ved jeg da nok.

Ikke blandt herrerne, rettede Edel.

Nej, jeg mener da også nærmest blandt damerne. Jeg aner ikke hvorfor, sluttede Klara med et smil, der viste, at hun dog havde sin forklaring.

Edel tog den tanke op, der lå i Klaras smil: Det er nu ikke alle, der er misundelige, men nogen er der jo, og de kan vel også nok have grund til det.

Marie tog også tanken op og så ned i jorden, mens hun talte, ligesom hun generede sig: Det ved man ikke, for man ved aldrig, hvad det er ved en, som andre mennesker synes om. Men naturligvis, derfor er Klara alligevel langt den kønneste af os allesammen.

Klara tog et øjeblik Marie under armen og sae leende: Ja, Klara er den kønneste, og Marie er den sødeste.

90

Marie blev temmelig genert og var i gang med en indvending, men de andre druknede den i latter og holdt på, at nu var det rigtige sagt.

Se, sae Edel, dér møder vi igen en af dine beundrere.

Klara lo overmodigt: Du kan gerne sige to.

Edel svarede ikke, mens de to unge mænd gik hilsende forbi, men så sae hun: — Jeg tror nok, du kommer til at afstå hr. Larsen til Marie. Han er heller ikke noget for dig. I er lige ustyrlige og galsindede begge to, i skændes jo også altid.

Jeg er bange for hr. Larsen, sae Marie med øjnene mod vejen.

Hun er sød, tænkte Klara, — men hvad for en slags mand mon hun får, det skind?

Edel så glad på Klara med sit ærlige, åbne blik: Han er nu storartet, hr. Jensen, sådan en køn mand og klog, og vist også et meget rart menneske.

Klara blev ganske rød og var for en gangs skyld ude af stand til at svare, men hun tænkte: Edel er en god pige, men jeg gad vide, om hun nogensinde finder sig en mand.

Paa „Harmonien" sad tre unge mænd og snakkede ved et glas. Længe havde det været forretninger og kommunale sager, men da de var nået til den tredie omgang, der pålåg hr. Larsen, kom de efterhånden til at føle sig som ægtemænd, og samtalen gled fra pengene over til kvinden.

Jeg har nu været heldig, sae Jensen. Han skubbede sit glas langt fra sig og sad i henrykt eftertænkksomhed og stødte sin glødende cigarstump mod bunden af askebægeret. 91— Klara var en stolt pige at se til, da hun gik ledig, hun er også en stolt kone at være gift med.

Andersen drak dybt af sit glas og sae med overbevisning: Ja, det er hun da sikkert.

Jensen og Larsen så til hinanden og smilede, de vidste begge noget om, hvad for en skuffelse det havde været for Andersen, da Klara sae nej til ham og tog en anden. Jensen nikkede til Andersen og sae med varme i stemmen: Du har nu også fået en god kone, Andersen.

Andersen tændte en ny cigar, bakkede den voldsomt op og svarede uforbeholdent: Det har jeg. Marie er en sød pige. Hun er så mærkværdig fordringsløs, det er ligefrem rørende. Da jeg friede til hende, lod hun mig forstå, at hun syntes, jeg havde fortjent en, der var noget mere ved. Men hun er det bedste menneske, man kan tænke sig, og der er en fred i mit hjem, som jeg nu ikke tror er helt almindelig.

Nu kunde Jensen ikke holde det ud længere, han havde lige med et ved at høre alt dette, så meget mere, han selv skulde ha sagt: Ja, fred, det vil jeg nu ikke prale særligt af. Klara er af dem, der futter af, så snart der er det ringeste, hun ikke synes om. Og stædig er hun på den anden side, der er et mageløst sind i hende. Men i skulde se de øjne, hun sætter på mig, når hun er gal. Jeg kan stå overfor hende og være helt fortabt i de øjne, jeg tror, der er gået fem minutter, og så er det en halv time, og jeg kommer for sent på mit kontor. Og somme tider kan det slå hende, at jeg står dær og beundrer hende, og så ryger det hele af hende, og hun farer mig om halsen, og så er det overstået. Og så siger jeg også til hende:- Det er godt, du kan blive gal. Og så ler hun 92og siger, jeg er et bæst og et stort fjols. Nej — -----Jensen skyllede sin uudtalte, men bevægede slutning ned med en stor mundfuld.

Larsen blev så bevæget, at han næsten tømte sit glas. Så sae han:

Ja, det går jo ikke slet så dramatisk til hjemme hos mig. Edel er jo så fornuftig, og vel somme tider også lidt tør. Men det blev nu altså Edel og mig. — Larsen gjorde en tankefuld pause, under hvilken han stødte asken af sin cigar med så megen kraft, at den revnede, og han måtte tænde en ny, så fortsatte han: Edel er

udmærket, hun er sikkert den kone, jeg er bedst tjent med. Jeg er så forfærdelig hidsig, og så siger jeg meget, jeg hellere skulde lade være med at sige, men Edel tager det så fornuftigt. Når jeg har skabt mig og er blevet sådan, hvad skal jeg sige, lidt mat, så kan hun klare det hele, hvad jeg har uret i, det er det meste jo, og hvad jeg på en måde kan have en vis ret i, og hvad jeg har sagt, som er helt rigtigt, så når bare jeg havde nøjedes med at sige det, så havde det været helt udmærket, men jeg ødelagde det ved mine overdrivelser. Hun går det hele igennem ligesom en anden journal, og det har jeg vist bare godt af. Nej, hun glemmer aldrig en eneste post, jeg slipper ikke for noget, men det fortjener jeg vel nok heller ikke. Jo, Edel er storartet. Havde jeg fået en, der var galsindet, så havde det jo aldrig gået, og var jeg blevet gift med en, der var mere blød, hun var jo blevet nærmest smadret ved at være gift med mig. Edel er jo i grunden stædig, hun hænger i med sit, til hun har fået al den ret, hun synes, der tilkommer hende.

Stædig, råbte Jensen henrykt, — nej, så skulde du se 93Klara, når hun har det på den måde, at hun ikke vil sige noget. Så står hun i en krog af stuen med armene inde i sit gule sjal. Hun ser ikke på mig, hendes mund er smækket i som en boks henne i banken. Hvis jeg kommer lidt nær til hende, så kan hun lige røre en albue eller en skulder, eller det giver et ryk i hendes hage. Hun rører sig næsten ikke, men hun slår gnister ad mig, hun er ladet som et elektrisk batteri. Ok, jeg går rundt omkring hende og nyder hende. Jeg kommer med en forsigtig finger på tre alens afstand fra en albue. Der slår et lyn ud af den albue, idet det sådan lige kipper lidt i den. Ja, jeg føler det lyn, det forsikrer jeg. Men jeg kommer ikke nærmere end tre alen, det har jeg lært, at jeg ikke skal. Hun bliver ond, hvis jeg tager fat i hende, hun slår mig lige i ansigtet, eller hun siger noget, som jeg alligevel hellere vil være fri for at høre. Nej, men på afstand. Det er som at være på komedie. Men man skal ikke gøre komedien ret lang, det tåler hun heller ikke, så får man et efterspil, som man hellere må være foruden. Nej, Klara, hun er nu ikke som andre.

Larsen drak sit glas ud samtidig med Jensen og sae så: Skal vi nu ikke være enige om at slå os sammen om en flaske champagne og drikke vore koners skål, for vi er jo enige om, at det er tre dejlige koner.

Hør, hør! svarede de to andre, og champagnen blev bestilt med det samme.

*

Velbekomme, sae fru Klara og rejste sig, — vi tager vel kaffen i dagligstuen.

De to veninder rejste sig med lovtaler og forundring 94over den fine lille middag, de så uventet var blevet indbudt til, og alle tre gik ind dagligstuen. Værtinden hentede en høj skammel til Edels dårlige fødder. Hun mærkede efter stuens varme og tænkte sig muligheden af, at det var for køligt til Maries bronchitis og hentede hendes sjal ude fra gangen, og mens de to andre endnu var i forundring, sae så Klara:

Nej, grunden til denne lille middag er såmænd meget ligefrem. Jeg sae for en uge siden til min mand: På torsdag er det tyve år, siden vi blev forlovede, og så sae han: Nå, er det det? Ja, det er det vist også. — Ikke mere. Jeg gik så og sa lurede på ham et par dage, og imorges, efter kaffen, da der stadig ikke var tegn til noget, så ringede jeg til jer. Så da vi sad ved frokosten, kom han i tanke om, at der burde ske et eller andet, og så sae jeg bare: Ja, der skal også ske noget, men du kommer ikke med. Du kan gå et andet sted hen. — Nå ja, det kunde han jo også. Det kan godt være, han var lidt flad, endskønt hvad, de tager os jo ikke så højtideligt mere, og jeg antager jo nok, at jere mænd vilde ha svaret jer omtrent det samme, hvis I havde talt om tyve års forlovelsesdag. Nå, det er såmænd heller ikke noget at gå hen og blive følsom over, men jeg syntes alligevel, der skulde ske noget idag, og selv om I ikke kan holde jubilæum netop idag, så kan det ikke være meget ved siden af. Nej, ægteskabet er nu engang ikke, hvad en ung pige går og tænker sig.

Å, svarede Edel på sin fornuftige måde, — det ved jeg nu ikke. Sådan forfærdelig store forventninger har jeg aldrig haft.

Jeg var nærmest bange for at blive gift, sae Marie — 95ikke for ham jeg fik, heldigvis, men jeg har aldrig rigtig troet, jeg egnede mig til det, og jeg var i grunden heller ikke rigtig glad ved det.

Ih, udbrod Klara med vis heftighed, — det var jeg sandelig. Men jeg har også været forelsket i min mand så meget, som nogen kone kan være. Deraf kom vel mine sindssvage forventninger om livet som en eneste rus af lykke. Men I har været lykkelige, I to, for I har altså ingen skuffelser haft.

Nej, jeg har i grunden ikke haft nogen, sae Marie, — for det er gået meget bedre, end jeg havde tænkt.

Edel sae eftertænksomt:

Det må man vel også sige, at jeg ikke har haft, jeg kendte jo min mand og vidste, at han var meget vanskelig, men rar og god på bunden. Jeg havde nu alligevel tænkt mig, at jeg kunde få bugt med hans galsind, og jeg har talt fornuftigt med ham hver eneste gang, efter at han havde skabt sig, men det bliver ikke anderledes med ham. Det kan jeg nu godt blive ærgerlig over, og det blir jeg somme tider, det siger jeg også til ham, og det kan han endnu mindre lide, men det kan ikke hjælpe noget. Når han ikke vil beherske sig, så må han finde sig i, at jeg siger ham sandheder, der naturligvis er mindre behagelige. Men hidsig som

han, er jeg alligevel aldrig blevet. Det må han også indrømme.

Ok ja, sae Klara med et suk og kom i det samme til at le, — hvad har man for alle de sandheder, man siger sin mand? Min sae den anden dag, at hvis alt det blev trykt, som jeg sae til ham, så vilde det blive et værk af omfang som Salmonsens leksikon.

Ja, du bruger nu også ligefrem mund, indskød Edel.

96

Ja, der sidder en forfærdelig mund på mig, det ved jeg. Engang morede det min mand at høre på mig, men nu —

Tak, sae Edel, la os ikke komme ind på, hvad der engang morede ens mand. Men du kan da ellers sagtens. Din mand er det fornuftigste og roligste menneske, jeg kender.

Tak skal du have, Edel, tror du det er morsomt at ha en mand, der aldrig kommer ud af sin sindsro. Det er snart det værste, jeg ved. Der er ingen ting, der kan sætte mig i sådan et oprør som det, at min mand ikke kan blive gal ligesom jeg selv.

Ja, men sig mig, Klara, sae Marie, — hvad er det egentlig, din skuffelse består i? Det kan da ikke være det, du nu lige nævnte.

Å, det ved du lige så godt selv. Engang var alt det, man sae, storartet, nu er det ingenting snart. Jeg forsikrer dig, før når jeg brugte en farlig mund mod min mand, kunde han stå ganske fortabt og se på mig og synes, jeg var dejlig. Det er det nu forbi med.

Det er vel altså, fordi I blir gamle. Men er det da en skuffelse, at du blir gammel?

Ja, sae Klara, og hendes blik flammede op, som da hun var ung, — det er sandelig en skuffelse.

Ja, men du vidste dog, da du var ung, at du engang vilde blive gammel.

Ja, det kan man jo sagtens sige. Men det er da alligevel det af alting, der mindst falder en ind, så længe man er ung.

Jo, men Klara, vi er ved at blive gamle, selv om du fnyser ad det, og det mærkes først af de allernærmeste. Vore venner kan vi nok holde på, de blir gamle med os, og vi kommer nærmest til at passe bedre sammen, men sådan siger ikke den, vi er gift med. Engang blir vi til besvær for alle, og vi blir ensomme, men jeg kan ikke la være at spørge mig selv, om jeg ikke er ved at blive til besvær bare for en eneste, hvor jeg nødigst vilde være det. Det er det, jeg tænker mest på. Man skal alligevel være forsigtig, når man begynder at blive gammel. Det er ligesom med en anden sygdom, den skal tages i god tid. Jeg mener, alderdommen er der ikke noget at gøre ved. Det kommer bare an på, hvordan man viser den overfor andre, så de kan finde sig i, at man stadig er til.

Der er noget rigtigt i, hvad Marie siger, sae Edel, — man skal vise større eftergivenesshed med alderen, men man skal jo også selv have lov at være der. Helt opgive sit eget kan man da heller ikke.

Marie tog ordet igen og svarede:

Det er ingen sag at finde sandheder frem, som man synes, ens mand kan ha godt af at høre, og man kan også sagtens få noget at blive vred over, men man gør nu tit bedst i at fornægte sine tilskyndelser og ikke uden videre følge sin natur.

Klara rettede sig med et sæt i sin magelige lænestol. Det nervøse og hærgede, der var over hendes træk, forsvandt med det samme, og der var glans og liv over hendes ansigt, da hun brød ud med sin mening om sagen:

Nej, Marie, man skal være den, man er, man er ikke alene nødt til det, men det er i virkeligheden også det lykkeligste både for en selv og for ens omgivelser, at man er det. Ellers blir man kunstig og forkvaklet. Der er også 98mange, der er det, fordi de gør vold på sig selv, men det naturligste for ethvert menneske er dog at følge sin natur. Jeg gad nok vide, hvor tilfredse de mennesker er, der ikke gør det, og især gad jeg vide, hvor meget de vinder i andres omdømme, da det dog netop må være deres ønske at gøre et godt indtryk. Jeg antager, disse andre finder dem uægte, og det er vi da enige om, at det er det værste, man kan være. — Klara bøjede sig leende hen mod Marie og blev ved: Du er den sødeste af os allesammen, Marie, det har jeg altid sagt, men bild mig ikke ind, at du gør andet end følge din natur. Selvfornægtende, det er noget, du er, det er ikke noget, du laver dig til.

Marie rystede smilende på hovedet, og Edel udtalte den tanke, som de begge tænkte:

Jeg kan godt forstå, Klara, at din mand elsker dig, sådan som han gør. Hvordan skulde han kunne andet?

Klara lo, hun var på et øjeblik blevet tyve år yngre. Hun sae:

Skal vi så la det emne fare og tage os en fornuftig tre mands bridge.

Bankdirektør Jensen gik ind ad Harmoniens dør på slaget syv. Han satte sig et øjeblik i restauranten med en avis, han ikke læste i. Straks efter kom Larsen og Andersen, og med det samme tjeneren, der meldte, at middagen var serveret.

De to venner kunde ikke helt lade være at smile ved synet af en opdækning med fire vinglas, alligevel syntes de, de skulde sige noget til, hvad der var sket for tre måneder siden, og Larsen sae med en lidt forlegen alvor: 99Det er jo glædeligt, at du så hurtigt har rettet dig efter det tunge slag, som hm —

Andersen gentog: Et tungt slag, det synes jeg også, det var.

De to andre så til hinanden i gensidig forståelse af en gammel hjertehistorie.

Ja, kære venner, sae Jensen med en vis alvor, — tag nu plads, dær kommer suppen. — Og da et par skefulde var nede og tjeneren ude, føjede han til med hævet glas: Ja, det er nu mærkeligt, at det skulde gå os sådan alle tre. Først med jer to og nu også mig. Man kan sige, det er ikke noget at feste for. Nej, men alligevel, man trænger til noget, der kan live lidt op. Det er i grunden så længe siden, at — nå. Men skal vi tre gamle venner hilse på hinanden. Vi forstår hinanden.

Ja, sae Larsen og Andersen. — Skål!

Middagen gik sin gang. Det var påfaldende for de to, at den meget ædruelige Jensen tog godt til sig af vinen. Han vilde glemme, velsagtens. Men han gjorde dog ikke indtryk af at være meget ked af det, og efterhånden blev han helt glad og fortalte morsomme historier og lod også de andre komme til at fortælle. Der blev leet en del ved fisken og stegen, og ved desserten løftede Andersen sit maderaglas og tog til at tale, lidt tøvende: Ja, jeg ved ikke, om det er passende her at mindes, hvad tab vi har lidt, men du har selv på en måde, Jensen, givet mig en anledning. Det er forfærdelig strengt, det synes jeg nok, men vi vilde gerne hilse på dig, Jensen, du er jo værten, men det er ikke alene derfor, du er vel nok den af os, der har lidt det største tab, i alt fald jo da den, der har følt det hårdest. Må vi to andre, Larsen og jeg, have lov at hilse på dig?

100

Alle tre rejste sig, og glassene blev tømt i tavshed.

De to bevægede venner så med undren på Jensens ansigt. Det havde den samme kølige ro, som når man kom ind til ham i banken. Han var også fuldkommen ædru, og det lød hans tale også efter, da han svarede på vennernes hilsen: Ja, Klara var jo en dejlig kone, som man plejer at sige. Hun var det mest fortryllende menneske, jeg har kendt. Men, føjede han til med et smil, — nu må jeg til gengæld også have lov til at udtrykke min medfølelse med, hvad I to alligevel har haft frem for mig. Du, Larsen, har haft en sjælden fornuftig kone, et så roligt menneske, som man sjældent ser blandt kvinder, og jeg har mange gange tænkt: Mon han skønner på det? Og du, Andersen, har haft den sødeste kone i byen, sådan en mildhed og fred, der altid var over hende, ja, det er der ikke een mand, der ikke har misundt dig. Andersen svarede med sit vederhæftige smil: Du har fuldstændig ret, jeg har også skønnet på det.

Larsen tømte med en hæftig bevægelse sit glas, nikkede, men udtalte sig ikke.

Desserten skred frem, det blev til kaffe med cognac og dom, men midt i den stille snak med en eller anden fornøjelig historie i, brød Jensen pludselig af og viste, hvor hans tanker var henne: Ja, kære venner, sae han lidt tungt og med et alvorligt ansigt, men så tog han sig i det, drak sit glas ud, skænkede et nyt og blev ved med et smil og i en lettere tone, der også fik de falmede smil til at blomstre frem igen på vennernes ansigter: Det er nu mærkeligt med døden. Der skal jo uhyre meget til for at ønske et menneske død, men der skal meget mindre til, når en nu er død, at tænke, at det var vist 101alligevel det bedste sådan. Det er både trist og trøstende, og det er vel den lov, der gælder for de fleste af os, når vi engang dør.

Larsen stirrede lidt måbende på ham, men Andersen havde en forklaring rede: Jeg forstår, sae han, — når man har været så lykkelig som du, og ens kone så dør, ikke meget over fyrre, så kan man synes, det var godt, hun døde, mens ens lykke endnu var hel og uberørt, så man kun har smukke minder at se tilbage på.

Larsen nikkede: Ja, det er også sandt, og i grunden kan jeg sige det samme. Edel var det fornuftigste og roligste menneske, jeg har kendt. Det kan man jo ikke sige om mig. Men jeg indrømmer, jeg havde lige begyndt at få det indtryk, at hun var lidt træt af mig, men så altså —

Jensen nikkede med løftet glas til Larsen og sae derefter med et let smil: Og så du, Andersen, lad os nu

høre din hjertens mening.

Andersen svarede med alvor: Jeg har også kun gode minder.

Jensen bød velbekomme, og de tre venner satte sig mere mageligt med hver sin whisky. Men Jensen kunde ikke falde til ro. Han rejste sig hvert øjeblik og gik op og ned i stuen. Hans pande var fuld af rynker, ikke alderens, han var kun syv og fyrrer, de mindede mere om bankmandens rynker mellem elleve og to. Endelig sae han, idet han faldt ind i de to andres stille snak: I tar nu noget fejl, kære venner, i det med de smukke minder. Jeg vil ikke sige, jeg ikke har mange af dem, men de er stærkt blandede med minder af en hel anden slags. I ved, at Klara var galsindet. Han smilede til Andersen og føjede til: Du synes bedre om, at jeg kalder det, at Klara havde temperament. Vel, men når det kom for, sae hun for meget. Jeg forestillede hende tit, at hvis hun lod være med at sige det og det, vilde vort ægteskab gå lettere, men hun lod aldrig være, hun gik altid ud til den yderste overdrivelse, og jeg forstår jo nok, at det var hendes fornøjelse. Uden den vilde vort ægteskab blive kedeligt, for hende altså. Sådan er kvinden, ordet er hendes fornøjelse, hendes alkohol. Men en mand, sluttede Jensen leende og drak, kan ha den kedelige smag, at han foretrækker et mere ædrueligt samliv.

Larsen blev så overrasket, at han slog i bordet: Det var dog sjov, udbrød han, hvor det samme kan gå igen. Edel var jo så fornuftig, og hun havde i grunden ret altid. Jeg sae undertiden til hende: Vi kender nu mine fejl, men kunde du så ikke lade være, hver gang en viser sig, straks at sætte en rød streg under og gennemgå den med mig. Jeg siger ikke, du ikke har ret, og du gør det såmænd også meget pænt, men hvis du nu hver anden gang lod det gå upåttalt hen, det vilde give mere fred. Men det var umuligt. Ja, det er underligt, og der var kun een vej til fred. Jeg har aldrig ønsket den, men når den nu åbnede sig selv. Jeg vilde aldrig have troet, at jeg så let kunde forsone mig med det, der altså er sket. — Larsen rejste sig ivrigt: Men læg mærke til, kære venner, jeg roser Edel i hendes grav, jeg gør ikke andet.

Da måtte selv den alvorlige Andersen le: Ja, jeg er også et asen, endda et større end I to. Jeg har haft den bedste og blideste kone. Jeg fik ikke den pige, jeg helst vilde have, men jeg fik den bedste, en mand kan tænke sig. Og til hende har jeg sagt mere end een gang: Kære Marie, jeg vilde ønske, du kunde blive gal og sige noget til mig, for vel er jeg et meget fornuftigt menneske, endogså en forholdsvis fornuftig ægtemand, men jeg trænger alligevel som alle ægtemænd til at høre et lille ord af min kone, bare engang imellem. Det vilde nu være forfriskende. Hvordan tror du ikke Klara kan sige sin mand sandheden? Så rystede Marie smilende på hovedet, men når jeg jeg nævnede Klara, smilede hun ikke, hun sae heller ikke noget. Hun vidste mere end jeg. Ja, ja, sådan er vi. Og hvad vilde vore tre enker have sagt, hvis de havde samlet sig for at mindes deres afdøde mænd?

Jensen drak ud og rejste sig: Skal vi gå en tur, ligesom da vi var unge? Det er en dejlig sommernat?

Der var noget i hans endnu ungdommelige skikkelse, der fandt genklang hos de andre. De fulgte øjeblikkelig Jensens eksempel.

Det var en dejlig sommernat med stjerner og alting. De tre venner gik tavse ligesom unge mennesker, der går ude og sværmer. Så sae Jensen: Livet er mærkeligt. Hvad er livet? Det er summen af dem, der lever. De døde regnes ikke med.

Hvad ægtefolk angår, indvendte Andersen, — ser man dog, at de med alderen kan blive hinanden uundværlige.

Tak, svarede Jensen, — det gælder gamle mennesker, der er over tres, men de lever jo heller ikke mere i den forstand og nærmer sig for så vidt til de døde. Men hvis vi levende altid skulde hænge over de døde, så vilde det ikke være himlen, vi havde over os, vor tilværelse vilde være som det mørke, der er i graven.

Andersen sae: Men så var det vel godt, at Klara ikke var fuldkommen, for ellers kunde det måske være blevet svært at undvære hende.

Å, svarede Jensen leende, — lad os dog ikke rejse så forfærdelige problemer i denne dejlige sommernat.

De tre venner gik længe uden at tale, de skridtede godt ud som unge mennesker, der er på fodtur, med et enkelt ord nu og da.

En enkelt gang fandt Andersen noget, han vilde sige: Det er jo altid sådan, at ens minder er meget blandede, men når man blir ældre, så —

Jensen afbrød ham muntert: Ja, folk på halvfjerds har vist kun smukke minder, men det ligger jo ikke for.

Den, der igen sae noget, blev Jensen. Han sae nemlig, sådan hen for sig: Nej, men når jeg engang gifter mig igen, hvis jeg engang gifter mig igen, så —. Han gjorde sig ikke færdig, men blev gående med blikket vendt mod nattehimmelen.

Ja, sae Larsen med vægt og så samme vej hen.

Andersen sae også noget, men det kom mere fortænkt og tungsindigt: Ja, man gifter sig, og man gifter sig måske igen, men — mere sae han ikke, og det var i en anden mening, at også hans blik hang ved de skønne stjerner.